

також реалізує на практиці сучасні методи реорганізації, і систематизації до сучасних умов функціонування банківських установ. Тобто, організація банківського нагляду та регулювання сприяє виконанню і дотриманню усіма структурами банківського сектору України чинного законодавства, при здійсненні ними банківської діяльності. Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що поняття “банківське регулювання” є більш широким і включає в себе як структурний елемент банківський нагляд. Тобто, банківський нагляд за своєю суттю передбачає функцію спостереження за належним виконанням регулюючих обмежень щодо банківської системи з боку органів регулювання. Також необхідно зазначити, що саме за допомогою нагляду можна визначити дійсний стан на грошово-кредитному ринку. Адже банківський нагляд проводиться з метою забезпечення надійності і стабільності окремих банків і передбачає цілісний і постійний нагляд (контроль) за здійсненням банками своєї діяльності у відповідності з діючими нормами законодавства та інструкцій.

Список літератури:

1. Адамик Б.П. Національний банк і грошово-кредитна політика: Навч. посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – Ст. 174
2. Банківський нагляд [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123147
3. Національний банк і грошово-кредитна політика: Підручник / За ред Л. М. Мороза, М. Ф Пуховкіної. – К.: КНЕУ, 1999.
4. Орлюк О.П. Правові проблеми організації та діяльності банківської системи України [Електронний ресурс] / О.П. Орлюк . – Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. – Режим доступу: http://www.0zd.ru/gosudarstvo_i_pravo/pravovi_problemi_organizacii_ta.html
5. Про Національний банк України : Закон України [від 20 трав. 1999 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 29. – Ст. 238.
6. Шик Ю.О. Банківський нагляд як складова банківського регулювання: теоретично-правовий аналіз [Електронний ресурс] / Ю.О. Шик. – Банківське право. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2013/Pravo/2_125343.doc.htm

Олександр ДЗЮБЛЮК

*д.е.н., професор, завідуючий кафедрою банківської справи
Тернопільський національний економічний університет*

ПРІОРИТЕТИ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

Світова фінансово-економічна криза, наслідки якої безпосередньо відобразилися на розвитку вітчизняної банківської системи і всього національного господарства, з особливою гостротою поставила на порядок денний проблему адекватного реагування з боку центрального банку на ті виклики і загрози, які несуть в собі глобалізаційні процеси.

Як показали наслідки глобальної фінансової кризи, і у розвинених країнах, і в країнах, що розвиваються, центральні банки не змогли забезпечити ефективне досягнення стратегічних цілей монетарної політики. Це було пов'язано із тим, що в останнє десятиліття істотно прискорилися процеси фінансової глобалізації і інтеграції національних фінансових ринків. У результаті монетарне регулювання національної економіки усе більшою мірою ставало сприйнятливим і чутливим до зовнішніх шоків. У свою чергу, це зумовило необхідність перегляду стратегічних цілей функціонування центрального банку, а також зміни пріоритетів при визначенні тактичних цілей грошово-кредитної політики.

За таких обставин традиційні пріоритети, які визначають спрямованість регулятивного впливу на економіку монетарними засобами і які обмежувались переважно досягненням цінової стабільності і стимулюванням економічного зростання та зайнятості, набувають принципово іншої орієнтації з огляду на зовнішні впливи глобальних дестабілізуючих факторів. А з урахуванням того, що головним каналом такого впливу постає саме банківська система, то в якості стратегічних пріоритетів монетарної політики центрального банку нарівні із ціновою стабільністю все більшої ваги набувають такі цілі, як забезпечення фінансової стабільності, а також забезпечення ліквідності банківського сектора в кризових умовах. Крім того, у ході кризи виявилось, що досягнення такої стратегічної цілі як забезпечення стабільності цін, а отже і купівельної спроможності національної грошової одиниці, зовсім не гарантує і не забезпечує досягнення іншої цілі – стабільності національної банківської системи. Більше того, за певних умов монетарна політика, що має своїм пріоритетом забезпечення підтримки стабільності цін може суперечити досягненню фінансової стабільності, і навпаки.

Так, практика монетарного регулювання розвинутих країн у період, що передував розгортанню фінансової кризи, свідчить, що обрання стратегічним пріоритетом грошово-кредитної політики центрального банку досягнення цінової стабільності, зовсім не супроводжувалась зниженням ризиків операцій банківського сектора, обмеженням кредитної експансії банків, а радше, навпаки, сприяла стрімкому зростанню заборгованості домашніх господарств та формуванню цінових бульбашок на ринках активів (зокрема, нерухомості, що і породило власне іпотечну кризу). У таких умовах задля збереження цінової стабільності центральні банки змушені були вдаватися до прямого втручання в механізми ціноутворення на фінансовому ринку, підвищуючи процентні ставки і проводячи валютні інтервенції. Утім, такі заходи у кінцевому підсумку не стільки сприяли впорядкуванню стану на фінансових ринках, скільки закріпленню спотворення цін на різні групи активів, що завдало значних збитків реальній економіці.

Відтак поступово у практиці монетарного регулювання деяких розвинутих країн за результатами вжитих антикризових заходів поступово почало набувати ваги уявлення про необхідність підтримання фінансової стабільності, навіть на шкоду стабільності цін, адже підрив довіри до банківського сектора, вплив депозитів, руйнування платіжної системи країни, а відтак усієї системи фінансового посередництва може мати набагато більш руйнівні наслідки для національної економіки, аніж прискорення темпів інфляції. Це, власне, й було продемонстровано у результаті світової фінансової кризи.

Однак головна проблема, яка виникає у зв'язку із можливими заходами центрального банку щодо досягнення вказаного пріоритету, полягає в обмеженості впливу його інструментів на забезпечення стабільності банківського сектора. Справді, у розпорядженні центрального банку, окрім дій в якості кредитора останньої інстанції, немає інших грошово-кредитних інструментів, які можна було би використовувати безпосередньо для захисту фінансової стабільності. Усі інші його інструменти, зокрема, щодо зміни облікової ставки, а також операцій на відкритому ринку і валютних інтервенцій, більшою мірою спрямовані на регулювання кон'юнктури фінансового ринку і забезпечення стабільності національної грошової одиниці через зміни монетарної бази і обмінного курсу.

За таких обставин з усією очевидністю перед грошовою владою кожної країни постає актуальне завдання розробки ефективних механізмів впливу з боку регулятора на формування таких умов економічного розвитку, які визначалися б адекватними діями центрального банку, спрямованими на забезпечення фінансової стабільності і нормальної роботи банківського сектора країни. Так, нарівні із реалізацією традиційної функції центрального банку як кредитора останньої інстанції мова може йти також про пошук і активне застосування певного оптимального набору індикаторів, які б засвідчували наростання загроз ліквідності і надмірні ризики у банківському секторі, оскільки існуючі на сьогодні механізми, включаючи й ті, що запропоновані Базельським комітетом, не виправдали себе у процесі розгортання фінансової кризи і підриву довіри до багатьох банківських установ. Важливим є також врахування тієї обставини, що включення до числа пріоритетів центрального банку завдань із підтримання фінансової стабільності має передбачати комплекс заходів щодо запобігання надуманню цінових бульбашок на ринках активів, а відтак монетарна влада країни в особі центрального банку повинна мати вплив не лише на діяльність банківських установ, а й на функціонування усіх інших фінансових посередників, особливо з огляду на їхні можливості із дестабілізації ситуації на грошовому ринку.

Таким чином, пошук нових підходів до визначення пріоритетів монетарної політики в сучасних умовах є непростим завданням, що потребує концентрації значних зусиль як з точки зору теоретичного обґрунтування оптимального поєднання стратегічних цілей діяльності центрального банку, так і напрацювання конкретних практичних механізмів застосування тих чи інших інструментів його впливу на банківський сектор і фінансові ринки.

Оксана ЛЕСЬКІВ

*студентка факультету банківського бізнесу
Тернопільський національний економічний університет*

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Галіцейська Ю.М.

ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ В ЯКОСТІ ІНДИКАТОРА РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Функціонування валютного ринку в будь-якій країні значно мірою позначається на загальній макроекономічній ситуації і водночас залежить від багатьох факторів, до яких можна віднести: режим курсоутворення національної грошової одиниці, стратегічну орієнтованість монетарної політики, інвестиційну привабливість країни в цілому, а також стан платіжного балансу. При цьому значною впливовістю на валютний ринок відрізняється саме платіжний баланс, оскільки за його якісного збалансування відбувається стійке зміцнення національної валюти, а за підтримання позитивного сальдо – задовольняється попит на валюту і розвивається економіка країни, оскільки більше вітчизняних товарів і послуг продається за межами держави, а це дозволяє експортерам отримати додатковий дохід в іноземній валюті, що сприяє активізації виробничих та фінансових процесів.

Слід відзначити, що в березні 2014 року дефіцит зведеного платіжного балансу (203 млн. дол. США) значно скоротився порівняно з першими місяцями 2014 року, що було зумовлено відновленням припливу коштів за фінансовим рахунком (рис. 1).

Зокрема дефіцит поточного рахунку третій місяць поспіль був низьким (0,2 млрд. дол. США порівняно з 1,5 млрд. дол. США в березні 2013 року) через різке скорочення імпорту внаслідок зниження економічної активності та девальвації національної валюти. Хоча в річному вимірі експорт товарів залишився практично на рівні відповідного періоду минулого року (зменшився на 0,6% – до 5,2 млрд.